

Što je reformacija přinjesła?

Wobnowće so pak w swojim duchu a w swojej mysli a woblečće so noweho čłowjeka, kotryž je po Bohu stworjeny we wěrnej prawdosći a swjatosći.

List na Efeziskich 4,23+24

2017 swjeći ewangelska cyrkej reformaciske lěto. Kónc oktobra 1517 bě Martin Luther 95 tezew wo wotpusku wozjewił, štož płáci hač do džensnišeho jako spočatk reformacije. 500 lět je so mjeztym minyło.

Što je reformacija přinjesła? Tute prašenje steješe cyłe lěto, haj, samo cyły lětdžesatk w srjedźišću diskusije. Husto so pokazowaše na kulturnostawizniske wusnutki reformacije na polu šulstwa, hudźby abo pismowstwa. Zrědka wšak so diskutowachu nabožne prašenja, kotraž stejachu za Luthera w srjedźišću. Při tym běše Lutheraj to wosebje wažne. Jezus Chrystus je zjewjenje Božje lubosće na zemi a žórło wšeho cyrkwinskeho žiwjenja. Jeho ewangelij wo wodawanju a wo wumóženju, jeho smjerc a zrowastanjenje je centrum křesćanskeje wučby.

Luther nochcyše ničo noweho přinjesć; wažne jemu bě, zo so přenjatna bibliska wučba wobnowi. Při tym čerpaše wosebje z pismow japoštoła Pawoła, z jeho wučby wo wusprawnenju hrěšnika z luteje hnady. Cyrkwinske tradicije, kiž so tutej wučbje njespřećiwja, měješe za dobre a spomóžne. Reformacija běše tajke něšto kaž wobnowjenje wobchoda, nic pak jeho nowozałożenje: Wšelake wěcy wotstronichu, zo by so přenjatny napohlad zaso pokazal. Reformacija njeběchu narodniny noweje cyrkwje, ale wurjedženje a wobnowjenje dotalneje cyrkwje.

Što je reformacija Serbam přinjesła? W běhu časa so wšelako na tute prašenje wotmołwi. Či jedni mějachu nabožne džělenje Serbow za wulke njezbože, kiž je perspektiwu za přežiwjenje luda pohubjejšilo. Druzy mějachu reformaciju za swětło, kiž je Serbam zeschadźalo po čěmny srjedźowěku.

Bjezdweła smě so pokazać na wulke pozitiwne wusnutki reformacije na cyłkowne kulturne wuwice našeho luda. Ewangelij so kóždu nježdělu w serbskich cyrkwjach serbsce předowaše, serbske kěrluše so spěwachu, katechizm so serbsce wučěše, serbske pismowstwo započinaše so wuwjac z přeložkami Lutherowych spisow. Skromne započatki serbskeho cyrkwinskeho žiwjenja w srjedźowěku so sylnje wutwarichu. Pietizm so wo to postara, zo so ewangelij hłuboko do dušow ludźi zaščěpi. Zawěsće mějachmy tež problematiske wuwica, hdyž na to myslimy, zo njeeksistowaše hižo centralna cyrkwinska organizacija, ale zo krajni knježa cyrkej dohladowachu a ju druhy tež za potłóčowanje Serbow wužiwachu, kaž so to wosebje w Pruskej stawaše. W Sakskej a w Hornjej Łužicy wšak konkurencja konfesijow pozbudźujo na narodne wuwice skutkowaše. Zdžěla mějachmy prawe wubědžowanje mjez katolskej a ewangelskej cyrkwu wo najlěpše duchowne zastaranje Serbow.

Skónčnje chcemy hišće rozpominac prašenje, što je reformaciske lěto Serbam přinjesło. Na cyłk widžane móžemy sčahnyc pozitiwnu bilancu. Nakładnistwo je wudało knihu „Pječ lěstotkow. Serbja a reformacija“. W bohaće ilustrowanym zběrniku so stawizny ewangelskich Serbow přehladnje předstaja. Serbski muzej je na samsnu temu wuhotował rjanu wustajeńcu z wjele zajimawymi eksponatami. Serbski cyrkwinski dzeń w Tšupcu bě wjersk lěta. Horni a Delni Serbja swjećachu zhromadnje reformaciski jubilej na tym městnje, hdžež bě přenja serbska kniha nastala. W Serbskim instituće zarjaduje so w nowembrje konferenca, na kotrejž so wuwice we Łužicy přirunuje z wuwicom w Baltikumje. Šěrokej zjawnosći so na dobre wašnje wusnutki reformacije na serbski lud wuwědomichu.

Reformacija bě wobnowjenje cyrkwje a wěriwych z ducha ewangelija. Njeh tutón zakładny nastork po reformaciskim lěće 2017 dale skutkuje, tež pola nas Serbow.

Jan Malink

Mnoho zajimcow wobdžěli so na wjedženju k zakončenju reformaciskeje wustajeńcy 27. žnjenca w Budyskim Serbskim muzeju.

Foto: Serbski muzej/M. Brycka

Nazymske hódančko

Lube džěci, přerjnu njedzela w septembrje sym so ze staršimaj a sotru w Drježdžanach wuchodźowała. Dzeń bě rjany a slónčny, ale tež trochu chłódny, wšako bě to přerjnu njedzela po meteorologiskim započatku nazymy. Nam je napadnyło, zo bě so přiroda hižo trochu změniła. Barby so přeměňeja, kwětki su překćete, wjedro je zymniše a dny su krótsje. Tež štomy pomatu swoje łopjena zhubuju. Wěsće wy, čehodla?

Z přiběracej zymy přijimuju štomy přeco mjenje wody. A hdyž wonka mjerznje, potom korjenje scyła žanu wodu wjace

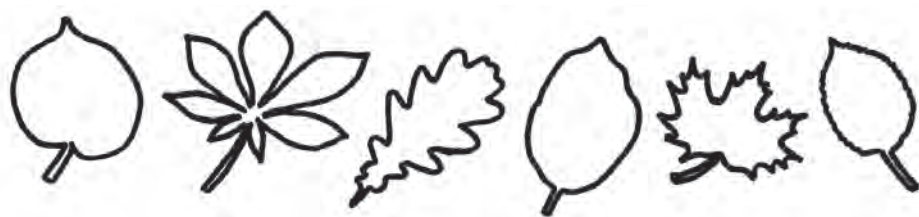
njepřiwzaja. Lisćowe štomy trjebaja strategiju, zo bychu zymu přetráli. Jich strategija wobsteji w pušćenju lisća. Přez to štomy telko wody njetrjebaja. Připódla wohřewa spadnjene lisćo korjenje štomu a skići zwěrjatam schow.

Sym wam małe hódančko přihotowała. Spóznaće rozdzělna łopjena? Namakajće w hódančce mjena šěsć štomow, kiž k tutym łopjenam slujeja. Hdyž sće mjena wuhódali, wumolujće łopjena z barbami nazymy.

Wjele wjesela přeje wam při tym waša

Maria Wirtheč

Rys.: M. Wirtheč

L	K	A	S	T	I	U	K	A	J	N	I
I	L	J	T	U	P	A	I	B	A	U	Č
J	U	I	O	L	A	Č	U	I	B	K	A
Č	T	N	P	M	L	D	N	L	Ł	A	Ł
U	P	A	M	A	B	I	J	A	U	O	K
O	I	T	Ě	I	U	N	Č	P	Č	Ě	U
Ě	L	S	Ł	K	L	O	N	T	I	B	B
B	O	A	J	A	B	Ł	U	K	N	A	U
K	A	K	T	N	I	E	M	L	A	D	B

Ochranowske hesła 2018

Wosomnaty raz su lětsa w LND Ochranowske „Wšědne hesła“ jako serbska kniha wušli. Wone su teksty nadźije za wšědny dzeń a wobsahuja za kóždy dzeń krótko, jadriwe hrono ze Stareho zakonja a dalše z Noweho zakonja. Najwšelakoriši ludžo maja z tutym krótkim poselstwom ze Swjateho pisma swoje nazhonjenja, tež njekonfesionelni. Po cyłym swěće čita je přez milion ludži w wjace hač 50 rěčach. Klětu ma tež delnjoserbska wersija wuńć.

LND

Serbski kónc tydženja

Lětuši serbski ewangelski kónc tydženja wotměje so wot pjatka, 13., do njedzele, 15. oktobra, w Hainewalde pola Žitawy. Přebywanje budže w tamnišim „Eurohof Dreiländereck“. Za dorosćenych płaći kónc tydženja 50,00 eurow, za džěci a młodostnych wot 3 do 18 lět 20,00 eurow. Zajimcy wšěch generacijow su wutrobnje přeprošeni. Dalše informacije podawa a přizjewjenja přijimuje fararka Jadwiga Malinkowa w Slepom (telefon: 035773 998244, mejlka: j.mahling@kkv-sol.net).

Jadwiga Malinkowa

Wšědne hesła Ochranowskeje bratrowskeje wosady na lěto 2018, zhromadne wudaće ze Serbskim ewangelskim towarstwom, zestajał Hinc Šolta, 116 s., brošura, 978-3-7420-2437-4, 2,50 €

Wotkryće tafle w Hodźiju

Na něhdysim Spomožerskim domje za wosyroćenych a wohroženych hólcow, kotryž wot 1877 do 1941 w susodstwie Hodźijskeje fary wobsteješe, wotkryja sobotu, 14. oktobra, pomjatnu taflu. Dom, kotryž bě farar Imiš jako skutk nutřkowneho misionstwa založil, namaka so na Darinskej dróze 3. Swjatočnosť započnje so w 14.00 hodž. Inicijator zarjadowanja je Hodzijske domizniske towarstwo.

Wotkryće w Bukecach

Wutrobnje přeprošuje so na serbsko-němsku Božu službu na 18. njedzeli po Swjatej Trojicy, 15. oktobra, w 9.30 hodž. w Bukočanskim Božim domje. Předowač budže farar Thomas Haenchen. Po kemšach je při lipje, sadžanej skladnostnje Serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja lěta 2015 k wopomnjenju jubileja reformacije, swjatočne wotkryće pomnika ze serbskim a němskim napismom předwizdane.

Čitanje w Bukecach

Ludowe nakładnistwo Domowina přeprošuje wšěch zajimcow na čitanje z nowje antologije serbskeje prozy „Mlóče“. Čitanje wotměje so štwórtk, 19. oktobra, w 18.30 hodž. na Bukočanskej farje. Wudawačelka Ingrid Juršikowa a awtorce Jěwa-Marja Čornacek a Lydija Mačijowa předstaja nowu knihu.

Čitanje we Łazu

Srjedu, 25. oktobra, přeproša Spěchowanske towarstwo Dom Zejlerja a Smolerja we Łazu na čitanje z knihi „Pječ lětstotkow. Serbja a reformacija“ ze Serbskim superintendentom Janom Malinkom. Započatk je we 18.00 hodž.

Zhromadźizna SET

Předsydstwo přeprošuje wutrobnje na lětušu sobustawsku zhromadźiznu Serbskeho ewangelskeho towarstwa na reformaciskim dnju, 31. oktobra, w Budestecach. Zeńdženje zahaji so w 14.00 hodž. z nutroscu při pomniku Jana Michała Budarja při cyrkwi. W 14.30 hodž. pokročuje so we wosadnym Domje Michała Frencla (Hłowna dróha 5).

Dnjowy porjad:

1. witanje a swačina
 2. rozprawa předsydstwa
 3. rozprawa rewizora
 4. schwalenje rozprawow
 5. wólby rewizorow
 6. namjety za dalšu džělawosć towarstwa
 7. přednošk Trudle Malinkoweje wo Janje Michale Budarju a jeho pomniku
- Kónc budže někak w 17.00 hodž. Parkowanjšćo je při wosadnym domje.

Čtonojo towarstwa a hosćo, kotřiž so za serbske ewangelske wosadne žiwjenje zajimuju, su lubje wítani.

Mato Krygař, předsyda

„Maćernu rěč w duši nihdy njezhubiš“

Günter Wjenk w Drěwcach woswjeći swoje 70. narodniny

Günter Wjenk so zadžiwa a wokomik pozasta. „Čujeće so džensa hišće jako Serb? Mysliće hišće serbsce?“, prašeše so jeho před něšto lětami młoda wobdźělnica ferialneho kursa Budyskeho Serbskeho instituta. Drěwčan, kiž je wjacje hač 30 lět aktiwny we Łazowskej wosadnej radže a zamolwity za wjedzenja w cyrkwi, dopomina so na swoje dźěcatstwo a młode lěta.

Po Druhej swětowej wójnje bě serbsčina w Drěwcach hišće wšědna wobchadna rěč. Pjeć hektarow polow swójbje słušeše. Na nich plahowaštaj nan a mać, Jan a Marta Wjenkec, rožku, běrny, hejduš, runklicu a druhdy tež řepik a len. Doma w hródzi mějachu kruwy, swinje, wowcy a kozy. „Smy hišće sami butru džětali“, praji Günter Wjenk. „Němčinu nawuknych připódla, hdyž sedžach na woknjacej desce a so mać za słowami prašach.“ Česćownosć začuwaše na kemšach. Hólcy, tak so wón dopomina, sedžachu zwjetša přědku nalěwo, hólcy pak naprawo. Spočatk 1950ych lět běchu hišće jónu wob měsac serbske kemše. Farar Alfred Körner, kiž pochadžeše z Kulowa, tehdy serbsce wuknješe. Srjedź 1950ych lět swjećachu so we Łazowskej cyrkwi poslednje serbske kemše.

Günter Wjenk je hłuboko z Łazowskej cyrkwy zwjazany. Tu bu 1947 krćeny a 1962 konfirmowany. Dokelž młodžinsku swjećbu njeměješe, njesmědžeše na Serbsku rozšěrjenu wyšu šulu do Małeho Wjelkowa. Tak zakónči we Łazu polytechnisku wyšu šulu z džesatku. Po tym wuknješe w Hórnikočanskej brunici „Glückauf“ na elektomontera. Po wojskej službje jako hranicar w Kleinmachnowje studowaše na fachowej šuli w Złym Komorowje fachowy směr elektroniske připrawy. Jako inženjer wróći so do brunicarnje, hdžež džětaše najprjedy we wothladowanju a pozdžišo při projektowanju we Łazu a w technických běrowach brunicowych jamow we Wochozach a w Rychwałdze.

Wot 1980ych lět angažuje so Günter Wjenk we Łazowskej wosadnej radže. W zaštych lětach zwoprawdžichu cyłkowne wobnowjenje cyrkwy, čětownje a fary. Wšitke naprawy su dokónčene, jenož pišće maja so hišće sporjedžeć. Na pohrjebnišću zasadžowaše so Günter Wjenk z hromadnje z fararjom Matthiasom Gnüchtelom za dwurěčne napisma noweho popjelnicoweho rownišća. Wón bě tež člon poslednjeju synodow Ewangelskeje cyrkwy šleskeje Hornjeje Łužicy a přenjeje z hromadnje synody Ewangelskeje cyrkwy Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica.

Günter Wjenk bě wuski přećel komponista Jana Pawoła Nagela (1934–1997). „Jeho rozhladniwosć a sprawnosć, jeho stawiznisku a multikulturnu wědu sym sej

Günter Wjenk we Łazowskej cyrkwi

Foto: A. Kirschke

jara česćit“, měni Drěwčan a wuzběhny: „Jan Pawoł Nagel měješe wizije. Wón je spóznał, kak wažne je financelne zawěšćenje serbskich institucijow za byće serbskeho luda. Přez jeho iniciatiwu zrodzi so 1991 Załožba za serbski lud.“ We Łazowskej cyrkwi podpisachu tehdy sakski ministerski prezident Kurt Biedenkopf (CDU), braniborski ministerski prezident Manfred Stolpe (SPD) a zastupjerjo zwjazka załoženske wopismo Załožby za serbski lud.

Jan Pawoł Nagel zaběraše so rady z nowymi instrumentami a zynkami. Günter Wjenk jeho při tym podpěrowaše. „Na jeho próstwu wopytachmój z mandželskej w dowolu w Grjekskej wšelake klóštry. Pytachmój tam instrument semantron. Je to drjewowy instrument, kotryž na rječazach wisa. Wón nasta w času turkowskeho knjejestwa na kupje Kreta. Biješ kaž z hamorom na njón. Jeho zynk wołaše mnichow k modlitwje“, powěda Günter Wjenk. Doma we Łužicy twarješe z hromadnje z Janom Pawołom Nagelom tajki semantron a dalše instrumenty.

Wot załoženja w léce 1994 angažuje so Günter Wjenk w předsydstwje Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Za lětuši cyrkwinski dzeń w Tšupcu organizowaše sobu wustup rejowanskeje skupiny z Čiska. Dale je tež sobustaw Spěchowanskeho towarstwa Dom Zejlerja a Smolerja we Łazu, w kotrymž přisłuša rewizijnej komisiji. Prawidłownje je rěčnik Nabožneho słowa w Serbskim rozhlodu. „Orientuju so při tym na Ochranowskich hesłach a komentuju je“, wón powěda. W Ewangelskej cyrkwi Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica (EKBO) skutkuje sobu w serbskej přiřadze. Tuta schadźuje so dwójce wob lěto. „Přiřada stara so wo nabožne žiwjenje

serbskich křesćanow w EKBO. Mjez druhim podpěruje financelnje Serbski ewangelski domizniski dzeń we Wojerowskej kónčinje a Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń w swojim regionje“, praji Günter Wjenk.

Jeho wosebita lubosć słuša hudźbje. Jako šuler wopyta Łazowsku wotnožku Wojerowskeje hudźbneje šule, hdžež nawukny na blachowych dujerskich instrumentach hrać. Pozdžišo hraješe we Łazowskej „Big-Band“ bariton-saksofon, tenor-saksofon a basowu gitaru. 2005 nasta přez iniciatiwu Pawoła-Hinca Pachola z Drěwcow dujerska skupina Łaz/Drěwcy, kotrejž Günter Wjenk wot započatka přisłuša. „Piskamy husto na kemšach, ale tež na narodninach a swjatočnosćach a skutkujemy při wulkich wustupach pozawnowych chórow našeho cyrkwinskeho wokrjesa sobu. Ja sam hraju džensa na tubje abo na pozawnje“, wón powěda.

Na wutrobje leža jemu wjedzenja po Łazowskej cyrkwi. Při tym rozložil wón stawizny cyrkwy a jeje wuhotowanje, po přěću tež w serbskej rěči. Z wosebitej radosću wjedže młodych ludźi. Husćišo hižo přijědžechu wobdźělnicy ferialneho kursa Budyskeho Serbskeho instituta do Łaza. „Čujeće so džensa hišće jako Serb? Mysliće hišće serbsce?“, bě so jeho před něšto lětami młoda wobdźělnica prašała. Prašenje jeho zaběraše. Džensa wón měni: „Maćernu rěč w duši nihdy njezhubiš, tež nic w němskej wokolinje.“ W zaštych lětdžesatkach je so serbska rěč w Drěwcach pozhubila. Jenož z Liesbeth Sorowej (89) a Hildegard Knipowej (89) móže Günter Wjenk tam džensa hišće serbować. Dnja 20. oktobra swjeći wón swoje 70. narodniny.

Andreas Kirschke

Naš susod Stanisław Nawka – serbski ekumenikar

Wosrjedz ewangelskeje Klukšanskeje wosady wupřestrěwa so katolska Zdžěrjanska wosada, kiž měješe wot 1923 swjeho fararja. Jako běch 1966 w Klukšu ordinowany a zapokazany, so z patrom Stanijom Nawku z rjada jezuitow bliže zeznach. Přichadžeše do Klukša k swojim swěrnym „wowckam“ ze Šleskeje. Jich bě tójšto a Stanij Nawka jich wšitkich znaješe a zastaraše kaž bibliski dušepastyr.

Stanij Nawka (* 8. decembra 1911 w Radworju, † 13. meje 1992 we Worklecach) prócowaje so kaž lédma štó druhu wo žiwe nabožne serbstwo – a to nic jenož w swjej wosadze. Wědžeše, zo su zhromade ekumeniske prócowanja katolskich a ewangelskich wěriwych za zdžerženje serbstwa nimoměry wažne. Husćišo zastupi tež do Klukšanskeje fary. Stanij Nawka bě nahladna, wulka wosoba. Njeznajach jeho hinak hač w sutanje, dołhej čornej měšniskej drasće. Jeho słowa běchu derje přemyslene, řečeše pomału a zrozumliwje. Praji, štož mysleše a wěrješe. Řečeše rady serbsce, tež z tymi, kiž wšo njerozumjachu.

Bě w starobje mojeho nana, serbskeho superintendenty Gerharda Wirtha (* 1911), a měješe z nim zhromadne nahlady a sony. Běštaj spřečelanej. Planowaštaj a swarještaj na bjezbóžne wobstejnosće w NDR. Pola nana w Njeswaćidle widžach Stanija Nawku přeni raz.

Wosebita naležnosć bě Stanijej Nawce – po jara dołhim času zwonka Łužicy –, zo

Pater Stanisław Nawka SJ wokoło lěta 1985

Foto: M. Bulank, SKA

bychu so zwostawace „serbske katolske kaž ewangelske mocy před Bohom a swětom zjednočili“. Po Druhim Vatikanskim

koncilu (1962–1965) so nowe možnosće mjezsobnosće wotewrěchu a so wužichu w zetkanjach. Stanij Nawka přeprasy tež ewangelskich Klukšanskich wosadnych naležnje na poswjećenje – wosebje přez jeho iniciatiwu – w lětach wot 1965 do 1968 wutwarjeneje noweje cyrkwy do Zdžěrje. Tójšto ewangelskich, tež z druhich wosadow, na tutón podawk přińdže. Bě to tak prawje w jeho zmysle žiwa ekumeniska zhromadnosć. W swojim ponižnym wašnju so wón njemało přez nju wjeseleše. Stajnje chcyše Bohu a cyrkwi služić, byrnjež tež po swójskich pučach.

Stanij Nawka bě po mojim měnjenju tón, kiž so wosebje mócnje za ekumeniske žiwjenje w Serbach zasadžowaše. Njewěm wjace, kak husto běchu ekumeniske nutnosće w Klukšu a hač běchu ryzy serbske abo němske. Fakt je, zo sej je Stanij Nawka naležnje wuprosy a sobu organizowaše. Běchu přeco poměrnje derje wopytane a tež po jich skónčenju so ludžo hišće njerozeńdžechu. Přizamknjachu so rjane zetkanja, witanja z přečelami, bjesady a diskusije. Z radosću pater Nawka widžeše, zo so mjez katolskimi a ewangelskimi Serbami něšto hiba. Tež ja začuwach, zo so stara njedowěra mjez konfesijomaj pomału pozhubjowaše. Zo tak njewěšdnje nabožnje a narodnje angažowanych čłowjekow kaž Stanija Nawku po Serbach zředka namakaš, je po jeho smjerći zawěrnó pytnyč. **Pawoł Wirth**

Dopomnjenki na spočatki ekumeny w Serbach

Zo je rozmach ekumeniskeho hibanja popušćit (hlej přinošk w septemberskim čisle Pomhaj Bóh), je snadž pater Stanisław Nawka sam sobu zawinował. Pawoł Wirth, posledni serbski farar w Klukšu, něhdy mój susod a přečel z džěcacych lět, je mi powědał, kak spodziwnje skónči so jedna ekumeniska nutrnosć w Zdžěri. Po tym zo běštaj wón a pater Stanij kónčne požohnowanje wudžěliłoj, staji tón nadobo monstrancu z Najswjećišim na wołtar a z nysporom dale pokročowaše kaž by to hewak tež činił. Zadziwani so Klukšanscy wěriwi prašachu, što ma to rěkać. Na prašenje, čehodla je jim to přicpěwał, wotmołwi pater Nawka, zo je wón ewangelskim chcył pokazać, kak so nyspor po katolskim ritusu swjeći. Reakcija Klukšanskich bě jasna: Tam **my** wjacy njepóndžemy, či chcedža nas šlapnyć!

Wosobinsce njemějach z paterom Nawku žadyn problem. Nawopak. Sym był na spočatku 1970tych lět pola wojakow w Čelchowje, kilometraj zdaleny wot Zdžěrje. Superindendent Gerhard Wirth, mój „wuj Gerat“, je posrědkował, zo směm

ja, hdyž mějach wuchod, na Zdžěrjansku faru přińć. Wosebje w zymje sym poskitk witał, hdyž njemóžach z kolesom domoj do Njeswaćidla jězdzić. Pola patera Nawki sym so kaž doma čuł. Smědzach w jeho knihach čitać, wón je wo swojim žiwjenju powědał a při skromnej wječeri bě stajnje šalka čaja a butrowa pomazka za mnje. W rozmołwach (moja serbsčina bě tehdom hišće slabša) zhonich, zo bě Gerhard Wirth w swojim studentskim času husto w swójbje Michała Nawki w Radworju z hosćom był. Njedziwajcy konfesionalnych rozdžělow njemějachu scyła žane problemy mjez sobu. Hdyž bě pozdžišo wosadny farar w Njeswaćidle, zmóžni fararjej Józefej Nowakej Bože mšě w rumnosćach swojeje fary swjećić. Tole witachu wosebje w diasporje žiwi katolikojo, kotřiž njemóžachu njedželu do Radworja kemši přińć.

Nastupajo jednanjow wo zhromadny Wótčenaš mam dopomnjenku. Běch na forumje w Chrósćicach. Wo čo w jednotliwym džěše, na to so dopomnić njemóžu, ale na diskusiju. Farar Měrćin Salowski

měnješe k tomu: Njeh so ewangelscy tak modla kaž **my**, wšako su woni jenož hišće tak mało ludži. A zo by zwuraznił, što scyła wo nich džerži, praji wón: Hdyž njedželu rano na poł wosmich přez Chrósćicy du, widžu tójšto ludži na dompuću wot rańšich kemšow. Hdyž pak w samsnym času přez Njeswaćidlo jědu, tam wšitko spi. Na prašenje, čehodla dyrbyja wěriwi hižo w tym času po puču być, hdyž so kemše hakle w 10 hodž. započnu, wosta wón wotmołwu dołžny. Po jeho smjerći so w jednym nekrologu wo nim pisaše, zo je był zahorjeny zastupjer ekumeny.

Prěnje serbske ekumeniske wěrowanje běše 1973 w Radworju, hdyž sym so ze swjej Borboru rodž. Wicazec woženil. Při wołtarju steještaj tehdy mój šulski přečel, kapłan Michał Brězan, a mój „wuj“ Gerhard Wirth. Bě to njewěšdný podawk, zo je samo Katolski Posoł wo tym rozprawjał. Po kwasu pak je žona w katolskej narodnej drasće mojej ewangelskej maćeri po słowje prajiła: „Wy lutherscy tež do Boha wěriće, to wšak trjechi, ale tola nic tak kaž **my**.“ **Ludwig Sachsa**

Pomnik Jana Michała Budarja w Budestecach 150 lět

Dnja 2. oktobra 1867 Serbja přeni pomnik zaslužbnej serbskej wosobinje postajili

Jan Michał Budar narodži so 9. decembra 1713 jako syn ryčerkublerja w Hornjej Hórce. Wopyta gymnazij w Budyšinje a studowaše prawo w Lipsku. Po tym wróći so do staršiskeho domu, hdžež bě nježenjeny žiwy jako ryčerkubler a adwokat. Dokelž bydleše zwonka tehdyšich politiskich hranicow Hornjeje Łužicy, bě wot lužiskich knježkow njewotwisny, štož jemu zmóžni, w procesach zajimj burow přeciwo nim zakitować. Njemějo žanych potomnikow, wotkaza z testamentom, napisanym 4. julija 1767, swoje nahladne zamóženje serbskej chudźinje wobiju konfesijow w Hornjej a Delnjej Łužicy a w Mišnjanskim kraju. Wón zemrě 25. nowembra 1789 w Hornjej Hórce a bu ze serbskoněmskim pohrjebom na wosadnym kěrchowje w Budestecach pochowany.

Spjelnjenje jeho wotkazanja so – hłownje procesow jeho přiwuznych dla, kiž nad testamentom dwělowachu – wjac hač štyri lětdžesatki dlješe. Hakle 1830 so dań z jeho zawostajenych pjenjow přeni króć w Pruskej a na Michała 1833 přeni króć w Sakskej potřebnym rozdželi. Wupłaćowanje „Budarjowych pjenjow“ wotmě so kóždy lěto, doniž Budarjowa załožba w času inflacije 1924 njezańdže.

Pomnik při cyrkwi

Posledni wotpočink Jana Michała Budarja namaka so na sewjernym boku Budestecanskeje cyrkwy na starym kěrchowje, kotryž so džensa hižo za pohrjebny njewužiwa. Jako pomnik steji na rowje na štyri tonow

ćežki kubus ze zornowca, kotryž na dvěmaj schodženkamaj wotpočuje. Do kamjenja stej zadypanej napisaj, kiž běštej něhdy pozložanej, džensa pak stej z čěmnej barbu wumolowanej. Na přednej, wuchodnej stronje su podate informacije wo počesćenym: „JAN MICHAŁ / BUDAŘ, / DOBROČEL SERBOW, / rodž. 9. decembra 1713, / wumr. 25. nowembra 1789.“ Na zadnej, do zapada wusměřenej stronje steji wěnowanje darićelow: „WOT / DŽAKOWNYCH / SERBOW 1867.“ Pomnik je zdžela wot plestrowaneho pućika, zdžela wot zelenišća wobdaty.

Poswjećenje lěta 1867

Budarjowy pomnik ma za Serbow wosebity wuznam, přetož je to přeni pomnik, kotryž su Serbja postajili zaslužbnej serbskej wosobinje. Inicijatiwa za to bě wušta wot Budyskeho aktuara Hermana Ferdinanda Wjele. Wo přihoty staraše so wot lěta 1861 wosebity wuběrk, kotremuž dwanaće sobustawow Maćicy Serbskeje přislušeše. Móžnosć, pomnik financować z Budarjowych pjenjow, so wotpokaza. Jako wuraz džakownosće serbskeho luda swojemu dobroćelej měješe so wón plaćić z darow. Pomnik wudžela z Budestec pochadźacy serbski murjerski mištr Pětr Wendler w Budyšinje, kotryž wužiwaše za njón zornowc ze skały w Nadžanecach.

Poswjećenje pomnika wotmě so srjedu popołdnu, 2. oktobra 1867. Pod zwonjenjom zwonow poda so swjedženski čah z farskeho dwora wokoło cyrkwy k nowe-

mu wopomnišću. Swjedženske narěče mějachu farar Jaroměr Hendrich Imiš z Hoždžija jako zastupjer ewangelskich Hornjoserbow, kapłan Michał Hórnik z Budyšina jako zastupjer katolskich Serbow a farar Jan Bjedrich Tešnar z Niedy jako zastupjer Delnjoserbow. Swjatočnosť wobruhi měšany chór, kotryž zanjese štyri duchowne spěwy wot Handrija Žejlerja a Korle Awgusta Kocora, kotrež běštaj wosebiće za tutón podawk spisałoj. Spěwanje bě z chórom w předpolu nazwučował Korla Awgust Fiedler, na swjatočnosći pak dirigowaše komponist Kocor sam.

Pomnik a jeho poswjećenje plaćeštej hromadže 207 toler. Z nahromadženych 219 tolerjow zwosta 12 tolerjow, kotrež přepoda pomnikowy wuběrk na přichodnej hłownej zhromadźiznje w aprylu 1868 Maćicy Serbskej za hladanje pomnika. Wo Budarju a jeho pomniku poda so zjawnosći rozprawa we wosebitej knižce, kotruž Radworski kapłan Handrij Dučman zestaji a Maćica Serbska 1869 wuda.

Wopominanja při pomniku

Při Budarjowym pomniku so wospjet wopomnjenke swjatočnosće wotměwachu. Tak swjećachu składnostnje 100. posmjertnin Budarja 28. nowembra 1889 swjedžen nutrkowneho misionstwa w Budestecach, k čemuž bě pomnik z ławrjencowej krónu, wěncami a pletwami bohaće wupyšeny. Na serbskich kaž němskich kemšach bě cyrkwe poła wopytowarjow. Předowanje a narěče, w kotrychž so kemšerjo k skutkam lubosće w duchu Budarja napominachu, wuda farar Imiš po tym we wosebitej knižce.

Składnostnje 200. posmjertnin Budarja wotměštej so skromnišej, za to pak hnydom dvě zarjadowani: Sobotu, 25. nowembra 1989, bě Domowina na oficialnu swjatočnosť přeprósyla a tydžen pozdžišo, njedzelu přenjeho adwenta, 3. decembra, zhromadźichu so ewangelscy Serbja po serbskich kemšach při pomniku a po tym k přednoškej. Zadziwano so po tym rozprawnik Arnošt Grofa w Pomhaj Bóh prašeše, „čehodla je so wopominanje Budarja dwójce přewjedło. A to w času, hdyž so tak wjele rěči wo jednoće“? Dwojenje bě wuraz politiskich konstelacijow w tehdyšim wichorojnym času politiskeho přewróta.

Składnostnje lětušeho dwójneho jubileja – 250. rónicny spisania Budarjoweho testamenta a 150. rónicny postajenje jeho pomnika – wotměje so 31. oktobra 2017 Hłowna zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Budestecach. Při tym budže so tež na dobroćela Serbow a postajenje jeho pomnika spominać.

Pomnik za dobroćela Serbow Jana Michała Budarja, ryčerkublerja a adwokata z Hornjeje Hórki, na starym kěrchowje při cyrkwi w Budestecach

Foto: T. Malinkowa

Trudla Malinkowa

Worjehec mandželskaj hnadowny kwas swjećiloj

Dnja 30. awgusta woswjećištaj w Brězynie pola Hućiny Worjehec mandželskaj Alfred a Herta rodž. Liepeltec rědky swjedźeń hnadowneho kwas. Wobaj staj 92 lět staraj a zwjeselujetaj so poměrnje dobreje strowoty.

Jubilar je rodzeny Brězynjan. Hromadže ze sotromaj je wotrostł w serbskej žiwnošćerskej swójbje na staršiskim statoku. Jubilar je na kóncu Druheje swětoweje wójny přišla jako čěkanča ze Šleskeje. Ze staršimaj a štyrjomi bratrami a sotrami namaka w Brězynie nowu domiznu, hdžež wobhospodarješe swójba noworatarstwo.

W léce 1947 so Alfred Worjech a Herta Liepeltec w Hućinjanskej cyrkwi zmandželištaj. Zhromadnje džělaštaj w ratarstwje, najprjedy w swójskim, potom w prodrustwje. Pječ džěci so jimaj narodži, kotrež w křesćanskim duchu kublaštaj. Wša swójba džerži hromadže, štož je zawěsće tež zaslužba staršeju. Tola tež zrudoba so mandželskimaj njezalutowa. Před něšto lětami zemře jimaj syn w starobje 50 lět a po tym wnuk w starobje 40 lět. Džensa wjeselitaj so nad štyrjomi džěćimi, 14 wnučkami a 17 prawnučkami.

Kwasnej jubilaraj Herta a Alfred Worjehec z Brězyny

Foto: C. Schumann

K swojemu njewšědnemu 70. kwasnemu dnjej smědžeštaj Alfred a Herta Worjehec mnoho zbožopřećow swójbných, wjesnjanow, towarstwow, pěstowarskich džěci a wosady přijimac. Tež Pomhaj Bóh

sćele gratulaciju do Brězyny w mjenje ewangelskich Serbow, ke kotrymž je so jubilar čas žiwjenja swěru džeržał. Njeh Bóh Knjez mandželskeju nadal ze swojim žohnowanjom přewodža. **T.M.**

Wustajeńca „Pječ lětstotkow. Serbja a reformacija“ zakónčena

Serbski muzej w Budyšinje bě njedźelu, 27. žnjena, na swjedženske zakónčenje wustajeńcy „Pječ lětstotkow. Serbja a reformacija“ přeprošył. Na spočatku zarjadowanja wjedžeše Serbski superintendent Jan Malink po wustajeńcy. Nahladna ličba Serbow bě so k temu zhromadžiła. Na číte a zajimawe wašnje předstaji farar Malink hosćom wuskutki Lutheroweje reformacije na žiwjenje a kulturu Serbow. Wotpowědnje koncepciji wustajeńcy rozloží wón wuskutki w štyrjoch tematiskich cyłkach.

Prěni cyłk bě fararjam wěnowany. Reformacija bě wažnosć maćernorěčneho dušepastyrstwa wuzběhowała, čehoždla so serbscy fararjo zaměrnje za nałožowanje serbskeje rěče w cyrkwi angažowachu. Stachu so tak z narodnymi prócowarjami. Dale bě ewangelskim fararjam založenje swójbow móžno. Přez to nastachu farske dynastije, kotrež přez generacije serbske wosadne žiwjenje postajowachu.

Dalši wuskutk reformacije bě nastaće serbskeho pismowstwa. Příklady, kotrež so we wustajeńcy pokazachu, su Jakubicowy Nowy testament z léta 1548, Warichiusowy katechizm z léta 1595 a 1597, Albina Mollerowy katechizm ze spěwarskimi z léta 1574 a přenja čišćana hornjoserbska biblija z léta 1728.

Tež serbske šulstwo so po reformaciji wuwijaše. Wosebje Ochranowske hiba-

nje spěchowaše kubtanje serbskich džěci a młodostnych. Jich wučerjo mějachu wulki wliw na nabožnonarodne žiwjenje na serbskich wsach.

Poslednja rumnosć pokaza pobožnosć ewangelskich Serbow we wšědnym žiwjenju swójbow, kiž so na wšelake wašnje w domach a domjacnosćach zwuraznješe.

Po někak hodžinskim wjedženju po wu-

Z přikleskom džakowachu so wopytowarjo kuratorce Andreji Pawlikowej a Serbskemu superintendentej Janej Malinkej.

Foto: Serbski muzej / M. Brycka

stajeńcy přizamkny so literarnohudžbny program na žurli Serbskeho muzeja. Basnica Měrana Cušcyna a jeje syn Stefan předstajištaj wšelake wosobiny a jich skutki, kotrež běchu wot reformacije wobwliwowane. Wobdarjeni Jan Gelanski z Hoždžija přiswoji sej we 18. lětstotku wobšěrne cuzorěčne znajomosće wosebje na zakładze biblijow we wšelakorych rěčach. Do rjada wuznamnych serbskich fararjow słušeja Jan Wawer, Jan Kilian a Hendrich Awgust Krygar. Měrana Cušcyna přednje se swoju baseń, kotruž bě napisała skladnostnje nowowudaća serbskich spěwarskich w léce 2010, a dalšu twórbu „daloko domoj“, napisanu k wopomnjeću 200. narodnin fararja Jana Kiliana.

Literarnohudžbne zarjadowanje wobru bi chór Budyšin po nawodom Michała Jancy z Kilianowymi kěrlušemi a serbskimi ludowymi spěwami.

Finisaža bě hódne a rjane zarjadowanje k zakónčenju reformaciskeje wustajeńcy, kotraž bě so 26. měrca wotewrěła. W běhu pječ měsacow bě ju na 5 800 wopytowarjow widžało. Serbski superintendent Jan Malink džakowaše so kuratorce Andreji Pawlikowej a dalšim sobudželaćerjam Serbskeho muzeja za zdokonjane džěło.

Serbski přinošk za lětuše wopominanje 500lětnje rěčny Lutheroweje reformacije bě zajimawy a wuwědomi nam jeje wuskutki na Serbow. **Měrcin Wirth**

Njewšědna zetkanka w Předpomorskej

Zo su so swójby serbskich ewangelskich fararjow po cyłej Němskej rozhažkowali, njeje při samym ničo njewšědne. Jako archiwarka sym hižo hdys a hdys potomnikow, kiž so za swójbne stawizny zajimuju, zeznała. Tutón raz pak běch wćipna, jako mje lětsa w awgusće přećelka na slěbornym kwasu w Grammendorfe, małej wjesce z cyrkwičku wosrjedź Předpomorskej, namotwješe, so tola raz za pochadom fararja Kneißla prašeć. Wón bě mjenujcy naspomnił, zo ma serbskeho prjedownika. Při wšěm běch chětro překwapjena, zo wuzna so jako prawnučk Bogumiła Šwjele, znateho fararja a serbskeho prócowarja w Dešnje. Dokelž je syn jedneje Šwjeloweje wnučki, njepřeradži swójbne mjeno zwisk do Serbow.

Džěci Bogumiła Šwjele běchu zwonka Łužicy žiwi. Njehladajo na to potomnicy wo jeho wuznamje za Serbow wědza. Za powołanje teologi pak so hakle prawnučk zaso rozsudži. Na mojim džělowym městnje w Serbskim kulturnym archiwje sym so dołhi čas z tym zaběrała, džěnik Šwjele wotpisać a přeložić. Do svojich knižkow bě wón tójšto wo džěle jako dušepastyr w Choćebuzu, Wochozach, Dešnje a Žylo- wje zapisał – wo pačerskich hodžinach, přědowanjach, kwasach, hnujacych wokomikach z chorymi a mrějacymi, pohrjebach, znamjenjach wěry a serbskosće wosadnych kaž tež wo wosobinskim rozestajenju z nabožinu. Su to myslički, kiž Šwjelowemu prawnukej, fararjej Rolfej Kneißlej, zdžěla cuze njebudu. **Annett Brězanec**

Historisku taflu zaso připrawili

58 lět bě wona pod wobmjetkom na sewjernih swislach něhdyšeje Wukrančanskeje šule schowana. Hakle 1995 ju na pokiw wobydlerja zaso wotkrychu – pěskowcowu taflu z napismom „Pas moje jehnjata! / Ev. Joh. 21,15. / 1872.“ Tehdy w lěće 1872 natwarichu starolutherscy we Wukrančicach nowy šulski dom a zasadžichu do wonkowneje murje taflu z napismom. 34 lět wona na tutym městnje wosta, doniž 1906 nowy, wjetši šulski twar njepostajichu, kotryž hišće džensa w bjezposrědnym susodstwje starolutherskeje fary steji. Tehdy taflu na sewjernih swislach domu zasadžichu a lětoličbu „1872“ na „1906“ změnichu.

Za čas nacionalsocializma taflu pod tołstěj worštu wobmjetka schowachu. Štó je to činił, njeje hižo znate – pak ći bruni, kiž ju njerodžachu, pak wjesnjenjo, kiž chychu ju před zničenjom zachować. Tak so

poněčim na taflu pozaby. W šuli so hač do lěta 1968 wuwučowaše. Po tym so dom jednož hišće za bydlenke zaměry wužiwaše.

W lěće 1995 přewza twarjenje zaso starolutherska wosada, kotraž je wot lětušeho lěća wobnowja. W tutym zwisku tež taflu ze swislow wzachu. Zo by so jako swědk šulskich stawiznow zachowała, da wosada taflu wot kamjenjećesarja Marxa z Chrjebje-Noweje Wsy wobnowi. Zdobom dachu nowu ličbu 2017 zadypać, kotraž dopomina na wobnowjenje twarjenja runje tak kaž na lětuši reformaciski jubilej.

Wobnowjenu taflu njebudu hižo na sewjernih swislach přičinić, ale na zapadneje stronje historiskeho domu, hdžež je za wšěch nimoducych derje widžeć. Na swóim nowym městnje budže nětčišim a přichodnym generacijam swědčić wo starolutherskich a serbskich šulskich stawiznach Wukrančic. **Bernhard Donke**

Wilfried Gläser, Alfred Richter a farar Benjamin Rehr (wotlěwa) z wobnowjenej taflu před něhdyšej starolutherskej šulu we Wukrančicach

Foto: B. Donke

Basnica na Bjesadze

Bukečanska bjesada je na swojim poslednim zetkanju 19. septembra na farje w Bukecach witała Budysku publicistku Měranu Cušcynu. Najprjedy je wona powědała wo swojim džěcatstwje, kotraž zdžěla pola džěda a wowki w Mješicach pola Bukec přežiwi, prjedy hač čitaše mjez druhim z noweje antologije „Mlóče“ swoje powědančko „Bolerazka“. Tak je so bjesadna hodžinka spěšnje minyła. Dalše zetkanje z Měranu Cušcynje je planowane klětu w juniju w Žornosykach. **Mato Krygar**

Měrana Cušcyna na čitanju w Bukecach

Foto: M. Krygar

Johannes Kral dobył

18lětny Johannes Kral z Dobranec pola Hodžija je 13. mjezynarodne Silbermannowe pišćelowe wurisanje w saksim Freibergu dobył. Młody Łužičan, kotryž bě lětsa na Budyskim Serbskim gymnaziju maturował, přesadzi so přečiwo organistam, dirigentam a pišćelowym wučerjam. Njedželu, 17. septembra, wuhotowaše sobu zakónčacy koncert 22. Silbermannowych dnjow w Freibergskim domje. Třo najlěpši mjezynarodneho wubědžowanja dóstanu nimo pjeněžneho myta skladnosć, po cyłej Němskej a we wukraju na Silbermannowych pišćelach a dalšich sławnych historiskich instrumentach koncertować. **PB**

Z předsydstwa SET

Předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa zeńdže so 30. awgusta w Serbskim domje w Budyšinje. Přitomni wuhódnoćichu lětuši cyrkwinski džěń w Tšupcu a dworowy swjedžen we Wuježku. Wobě zarjadowani bještej poradženej a z wjele lubosću a energiju přihotowane. Čłonojo předsydstwa wobmyslichu, hač njebychu so Serbske ewangelske cyrkwinske dny w přichodze z dlěšimi wotstawkami někak třoch do štyrjoch lět swječić měli. Mjez nimi móhli so potom kóžde lěto Serbske wosadne dny přewjesć. Wo lěpšinach a problemach tajkeho noweho rjadowanja dyrbjalo so hišće dale rozmyslować.

Přichodne zetkanje Bjesadow přihotuje so na Horach pola Wojerec a klětuši cyrkwinski džěń je w Hodžiju předwidžany. Terminy měli so hišće dorěčeć. Hłowna zhromadźizna SET budže na reformaciskim dnju w Budestecach (hlej přeprašenje na stronje 2). Přichodne zeńdženje předsydstwa budže 17. januara 2018 w Budyšinje. **Měrcin Wirth**

Powěšće

W Žičenju pola Hodžija swjećachu njedawno tysacletnu róčnicu přeněho pisowneho naspomnjenja wsy. Składnostnje jubileja poswjećiwosadny farar Christoph Rummel wopomjatny kamjeń při wjesnym haće.

Foto: A. Beyer

Budyšin. Njedzelu, 3. septembra, zeńdže so horstka ludźi k modlenju kadiša na Budyskim židowskim pohrjebnišću při Mužakowskej dróze. Kaž hižo zašle lěta běštaj Petra a Hans-Eberhard Kaulfürstec z Budyšina nutrnosť přihotowat. Modlenje kadiša je so w lěće po přewróće 1990 přeni króc wotměło a so mjeztym na wjelěletnu tradiciju wuwilo.

Slepo. Předsydstwo Maćicy Serbskeje zeńdže so 5. septembra w Slepom. Wosadna fararka Jadwiga Malinkowa a župan Domowiny Manfred Hermaš předstajitaj džensniše položenje wokoło serbstwa a brunicy w tamnišich wsach. Při tym pokazaštaj na wšelake aspekty, kak móhla Maćica na rěčnym a kulturnym polu serbske přecowanja w Slepjanskej wosadze podpěrać.

Spale. Po džewjeć mjesacach twarskeho časa stajichu srjedu, 13. septembra, wobnowjenu kapalku na pohrjebnišću w Spalach znowa do služby. Čestnych hosći, mjez kotrymiž běštaj

sakski ministerski prezident Stanisław Tilich a generalny superintendent Martin Herche ze Zhorjelca, witachu Spalowske džěci w serbskej drasće. Před kapalku, kotraž bu w lěće 1901 natwarjena, postajichu narowny kamjeń něhdyshego Wojerowskeho superintendenta Křescana Kubicy, kotryž bě so 1805 jako syn kublerja w Spalach narodźił. Božu službu k znawotewrjenju kapalki swjećachu njedzelu, 17. septembra, ze superintendentom n. w. Friedhartom Vogelom.

Rakecy. Po 26lětnym skutkowanju w Rakecach wopuści farar Andreas Kecke Rakečansku wosadu. Njedzelu, 24. septembra, jeho na swjedzanskej Božej službě w cyrkwi rozžohnowachu. Farar Kecke ma wulke zaslužby wo załoženje a mjeztym wjacelětno džěto ewangelskeje srjedznej Pawolskeje šule w Rakecach. 16. oktobra nastupi wón nowe farske město w Radeburgu w cyrkwiniskim wobwodze Mišno-Großenhain.

Serbin. Štwórty njedzelu w poźnjencu, 24. septembra, swjećachu potomnicy serbskich wupućowarjow swój 29. Wendish Fest. Swjedzeń zahaji so z jendzelskimi a němskimi kemšemi w Serbinskej cyrkwi, kotraž swjećestaj wosadny farar John Schmidt ze Serbina a dr. William Schumacher, direktor instituta za misioniske studije Concordia Seminary w St. Louis, Missouri. Na wjesnym swjedzenišću blisko serbskeho muzeja přizamknuchy so zhromadny wobjed, kulturny program a wšelake zabawy za džěci a dorosćenych.

Dary

W awgusće je so darilo za Pomhaj Bóh 12 eurow. Bóh žohnuj dar a darcěla.

Spominamy

Před 75 lětami, 18. oktobra 1942, zemrě farar n. w. **Mjertyn Tyłka** w Kolbergu (džensa Kolobrzeg) při Baltiskim morju. Narodźeny 1857 do burskeje swójby w Dešnje studowaše wón teologiju w Berlinje. Na wosebite wužadanja serbskeho duchowneho přihotowaše so pola fararja Mateja Krygarja w Janšojcach. Wot 1885 skutkowaše w Gorjenowje a wot 1888 w Gołkojcach. Najskeje tam njebě zbožowny, přetož hižo 1904 spyta měnić na farske město do Choćebuza, štož pak so jemu njeporadzi. 1910 wopuści Łužicu a přesydlu so do Pomorskeje, domizny swojeje žony. Hač do wotchada na wuměnk 1925 bě wyši farar w Lippehne (džensa Lipiany), městačku w Nowej Marce wuchodnje Wódry. Na wuměnk přesydlu so do Zopota a 1935 do Kolberga, hdžež za čas Druheje swětoweje wójny wosamočeny zemrě. We wuměnkarskich lětach zaběraše so wosebje ze słowjanskimi tradicijemi Pomorskeje a podawaše přinoški do delnjoserbskeje nowiny a protyki. Zawostaji tež wobšěrny žiwjenski dopomnjenki, kotraž su so bohužel zhubili. T.M.

Přeprašujemy

W oktobrje wysyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

- 01.10. 16. njedzela po Swjatej Trojicy**
09.30 dwurěčne kemše w Bukecach (farar Haenchen)
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
- 11.10. srjeda**
19.00 Bjesada w Rakecach w farskej bróžni
- 17.10. wutora**
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 13.10.–15.10.**
Serbski ewangelski kónc tydženja w Hainewalde (fararka Malinkowa)
- 15.10. 18. njedzela po Swjatej Trojicy**
9.30 dwurěčne kemše w Bukecach z wotkryćom pomnika při reformaciskej lipje (farar Haenchen)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Haenchen)
- 29.10. 20. njedzela po Swjatej Trojicy**
11.00 kemše z Božim wotkazanjom w Hodžiju (farar Rummel)
- 31.10. reformaciski swjedzeń**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
14.00 hłowna zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Budestecach
14.00 namša z Bóžym blidom w Mósće
- 05.11. 21. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.